

Vertaalde boektitels: als het beestje maar een naam heeft?

Meestal ontstaat de titel pas na het boek. Eerst schrijft een auteur een verhaal en dan bedenkt hij of zij op basis daarvan een passende titel. Die hoeft de vertaler alleen maar te vertalen en klaar is Kees.

Was het maar zo eenvoudig! De vertaler is lang niet altijd degene die de titel van een boek bepaalt. Dat voorrecht is meestal voorbehouden aan de (pr-afdeling van de) uitgever.

Een enkele keer wordt de titel inderdaad simpelweg vertaald, zoals bij *De waterspuwer* van Andrew Davidson, dat oorspronkelijk *The Gargoyle* heette, de roemruchte *De Da Vinci Code* van Dan Brown, of *De moordkring* van Andrew Pyper, dat in het Engels *The Killing Circle* heet. Rechttoe, rechtaan.

Vertalen wat er staat

Rechttoe, rechtaan kan echter ook averechts werken, zoals bij John Irvings *A Widow for One Year*, dat in het Nederlands tot ongenoegen van velen de ongrammaticale, anglicistische titel *Weduwe voor een jaar* kreeg in plaats van *Een jaar lang weduwe*. Onder het motto 'het boek moet verkopen' worden titels soms heel willekeurig bepaald. Zo had *Turnstone* van Graham Hurley in het Nederlands best gewoon *Steenloper* kunnen heten, want die vogel speelt een centrale rol in het boek, maar de Nederlandse titel van deze thriller luidt *Fatale obsessie*. En het zal de lezers van *Saunageheimen*, zoals *The Spa Decameron* van Fay Weldon in het Nederlands heet, zijn opgevallen dat er in het hele boek nauwelijks een sauna voorkomt.

Er kunnen ook andere overwegingen meespelen. Zo mocht de Nederlandse titel van de roman van A. Abdulhamid die in het Engels *Menstruation* heet, van de uitgever of diens pr-afdeling onder geen beding naar de menstruatiecyclus verwijzen. Preutsheid? Of was men bang dat de roman op de plank Medische boeken zou belanden? Uiteindelijk werd na lang delibereren gekozen voor het kleur- en reukloze *Een verborgen leven*.

Nee, dan *Vochtige streken* als titel voor *Feuchtgebiete* van Charlotte Roche. De eerste keer dat ik die titel ergens opving kreeg ik niet nader te omschrijven visioenen die weinig met lezen uitstaande hadden (wellicht meer met de inhoud van het boek). Dat zal ongetwijfeld te maken hebben met de

publiciteit rondom deze roman, al had die op mij een averechts effect.

Gerund

Gelukkig slaan de pr-afdelingen in hun jacht op een groot lezerspubliek niet altijd de plank mis, zoals bij *Aangeschoten* als vertaling voor *Wake in Fright* van Kenneth Cook. De romannetjes die in de supermarkt of het benzinestation worden verkocht, zijn misschien nog wel het makkelijkst van een titel te voorzien: al naar gelang de strekking van het verhaal doen kreten als *Gedwongen huwelijk* of *Zinderende hartstocht* het altijd aardig.

Sommige uitgevers vragen hun vertalers naar titelsuggesties en honoreren die ook vaak. Zo is *Breaking Up Is Really, Really Hard to Do* van Natalie Standiford *Daten, dromen & dumpen* geworden, wat ik een mooie vondst vind. Hetzelfde geldt voor *Bearing the Body* van EHUD Havazelet. In het Engels levert zo'n 'gerund' een mooie, compacte verwoording op die in het Nederlands vaak niet werkt. Uiteindelijk is het *De last van het lichaam* geworden, een klinkende titel die goed bij het boek past.

Kritiek op titels

Veel recensenten lijken helaas niet te weten dat de vertaler lang niet altijd verantwoordelijk is voor de titel van het door hem of haar vertaalde boek. Het komt maar al te vaak voor dat de vertaler in een recensie het verwijt krijgt dat de titel slecht gekozen is, terwijl de vertaler misschien juist vergeefs, maar als een leeuw heeft gevochten om die ongelukkige keuze te voorkomen!

De hierboven genoemde boeken zijn vertaald door Paul Bruijn, Otto Biersma, Josephine Ruitenbergh, Mieke Vastbinder, Sjaak Commandeur, Aleid van Eekelen, Dennis Keesmaat, Karina van Santen, Bart Gravendaal, Marcel Misset en Wim Scherpenisse. Maar daaruit kan men dus allerminst de conclusie trekken dat de titels ook van hen afkomstig zijn.